

Súd: Najvyšší správny súd SR
Spisová značka: 7Sžsk/16/2021
Identifikačné číslo spisu: 5019200479
Dátum vydania rozhodnutia: 27. apríla 2022
Meno a priezvisko: JUDr. Zdenka Reisenauerová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2022:5019200479.1

ROZSUDOK

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a členov senátu Michala Novotného (sudca spravodajca) a JUDr. Michala Matulníka, PhD., vo veci žalobkyne: B. M. K., nar. X. B. XXXX, U. XX/XXXX, Ž., proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, Ul. 29. augusta 8-10, Bratislava, o preskúmanie rozhodnutia z 28. mája 2019, č. 48823-2/2019-BA, o kasačnej sťažnosti žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Žiline č. k. 30 S 96/2019-93 z 13. októbra 2020 takto

r o z h o d o l :

- I. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť zamietá.
- II. Účastníkom nepriznáva právo na náhradu trov kasačného konania.

O d ô v o d n e n i e

I.

Administratívne konanie a konanie pred správnym súdom

1. Z administratívneho spisu žalovanej vyplýva, že žalobkyňa bola od 8. januára 1992 zapísaná v zozname advokátov Slovenskej advokátskej komory ako advokátka a advokáciu vykonávala samostatne ako fyzická osoba. Preto sa 27. januára 1992 prihlásila na vtedajšie sociálne zabezpečenie. Od 1. novembra 2007 žalobkyňa zmenila spôsob výkonu advokácie tak, že ju vykonávala ako jediná spoločníčka obchodnej spoločnosti Advokátska kancelária B. K., s.r.o. V nadväznosti sa to sa od 31. októbra 2007 u žalovanej odhlásila z povinného nemocenského a dôchodkového poistenia.

2. Po zistení, že žalobkyňa aj po 31. októbri 2007 vykonáva advokáciu ako spoločníčka spoločnosti s ručením obmedzeným, pobočka žalovanej v Žiline rozhodnutím zo 4. septembra 2009, č. 701-22196/2009, vyslovila, že jej povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie nezaniklo 31. októbra 2007. Vyšla zo záveru, že výkon advokácie ako spoločník spoločnosti s ručením obmedzením je len jednou z foriem jej výkonu podľa § 12 písm. e) zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii v znení neskorších predpisov. Taký advokát však naďalej zostáva samostatne zárobkovo činnou osobou podľa § 5 ods. 1 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení účinnom do 31. decembra 2010. Napriek odvolaniu žalobcu žalovaná toto rozhodnutie potvrdila

svojím rozhodnutím z 3. decembra 2009, č. 322-8555-GV-09/2009, a obe rozhodnutia sa 21. januára 2010 stali právoplatnými. Správnu žalobu, ktorú proti nim žalobkyňa podala, Krajský súd v Žiline zamietol rozsudkom č. k. 20 Sn 1/2010-41 a Najvyšší súd Slovenskej republiky tento rozsudok potvrdil svojím rozsudkom sp. zn. 7 Šzso 27/2010.

3. Pobočka žalovanej v Žiline ďalším rozhodnutím z 25. mája 2015, č. 30197-8/2015-ZA, vyslovila, že povinné nemocenské a dôchodkové poistenie žalobkyne zaniklo 31. decembra 2010. Vyšla z toho, že už bolo právoplatne ustálené, že jej povinné poistenie nezaniklo k 31. októbru 2007. Od 1. januára 2011 sa však zmenil zákon č. 461/2003 Z. z. tak, že samostatne zárobkovo činnou osobou už môže byť len osoba registrovaná na daň z príjmov z podnikania a inej samostatnej zárobkovej činnosti. Žalobkyňa bola k tomuto dňu registrovaná už len na daň z príjmu z prenájmu, preto od 31. decembra 2010 stratila postavenie samostatne zárobkovo činnnej osoby. Napriek odvolaniu žalovaná toto rozhodnutie potvrdila svojím rozhodnutím z 30. novembra 2015, č. 57811-2/2015-BA, a obe rozhodnutia sa 11. decembra 2015 stali právoplatnými. Krajský súd v Žiline zamietol rozsudkom č. k. 20 S 17/2016-80 aj správnu žalobu proti týmto rozhodnutiam a najvyšší súd svojím rozsudkom sp. zn. 1 Sžsk 14/2017 zamietol kasačnú sťažnosť žalobkyne proti nemu.

4. Ešte predtým pobočka žalovanej rozhodnutím z 28. apríla 2010, č. 700-1610773110-GC04/10, predpísala žalobkyňi poistné za mesiace január až december 2009 v celkovej výške 4.249,20 €. Žalovaná toto rozhodnutie potvrdila svojím rozhodnutím z 27. septembra 2011, č. 3924-1/2011-BA (s vypustením jedného ustanovenia vo výroku). Obe rozhodnutia sa stali právoplatné 7. októbra 2011. Žalobkyňa prevažnú väčšinu dlžného poistného doplatila ešte 31. augusta 2011 a zvyšok až 7. septembra 2011.

5. Nateraz posledným rozhodnutím z 27. marca 2019, č. 700-1610566119-GC04/19, pobočka žalovanej v Žiline predpísala žalobkyňi penále z dlžného poistného za január až december 2009 v sume 1.778,97 €, ktorého výpočet bol ozrejmnený v prílohe rozhodnutia. Na odôvodnenie stručne uviedla, že penále predpísala podľa § 240 zákona č. 461/2003 Z. z., pretože žalobkyňa v rozpore s § 141 ods. 1, § 142 ods. 1 a § 143 ods. 1 cit. zák. nezaplatila poistné a príspevky do ôsmeho dňa nasledujúceho kalendárneho mesiaca.

6. Žalobkyňa vo svojom odvolaní proti tomuto rozhodnutiu namietla, že časť penále je podľa § 147 zákona č. 461/2003 Z. z. premlčaná a za niektoré mesiace penále nepresiahlo 5 €, a preto podľa § 240 ods. 2 cit. zák. nemalo byť predpísané. Žalovaná tu preskúmaným rozhodnutím z 28. mája 2019 uznala námietku premlčania vo vzťahu k penále za január a február 2009, takže predpísala žalobkyňi penále len za ostatné mesiace roka 2009 v sume 1.179,32 €. V odôvodnení zopakovala, že žalobkyňa bola povinne nemocensky a dôchodkovo poistená aj po 31. októbri 2007, pretože zmenou formy výkonu advokácie nestratila postavenie samostatne zárobkovo činnnej osoby. Poistné za jednotlivé mesiace zaplatila až po jeho splatnosti, preto bola pobočka povinná predpísať jej penále. Hranica 5 € ustanovená v § 240 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. sa nevzťahuje na každý jednotlivý mesiac, ale na celé obdobie, za ktoré sa penále predpisuje; jej cieľom bolo len podporiť hospodárnosť konania.

7. Správnu žalobu, ktorú žalobkyňa podala proti tomuto rozhodnutiu, správny súd zamietol tu napadnutým rozsudkom č. k. 30 S 96/2019-93. Vyšiel z toho, že právoplatnými rozhodnutiami žalovanej už bolo ustálené, že žalobkyňa bola až do 31. decembra 2010 samostatne zárobkovo činnou osobou. Rovnako bolo žalobkyňi právoplatne predpísané poistné za mesiace január až december 2009. Tieto rozhodnutia správny súd už nemohol preskúmať v tomto konaní a predstavovali podklad rozhodnutia o predpísaní penále. Penále je podľa § 240 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. zákonným následkom neodvedenia poistného a jeho sadzba 0,05 % denne je pevná. Zákon neumožňuje žalovanej, aby zohľadňovala akékoľvek ďalšie okolnosti veci, napríklad mieru následkov neodvedenia poistného alebo závažnosti konania platiteľa, a nedovoľuje jej z týchto dôvodov penále znížiť. Správny súd sa stotožnil so záverom žalovanej, že minimálnu výšku penále 5 €, ktorú ustanovuje § 240 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z., nemožno vypočítavať za každý mesiac, ale za celé obdobia, za ktoré sa penále predpisuje. Opačný výklad by viedol k tomu, že oneskorenie s platením poistného za každý mesiac by bolo „beztrebné“, kým by penále nedosiahlo túto sumu, čo nie je účelom zákona.

Správny nesúhlasil s názorom žalobkyne, že táto úprava je diskriminačná. Rovnako odmietol možnosť, že by mohol výšku penále moderovať podľa § 198 ods. 1 SSP, keďže možno moderovať ho nemala ani sama žalovaná (§ 198 ods. 2 SSP). Podľa neho nemohol aplikovať ani inštitút moderácie podľa § 192 SSP.

II.

Kasačná sťažnosť a vyjadrenie k nej

8. Včas podanou kasačnou sťažnosťou sa žalobkyňa domáha zmeny tohto rozsudku tak, že sa zruší rozhodnutie žalovanej a od uloženia penále sa upustí. V jej úvode podala prehľad o doterajšom priebehu konania. Zopakovala, že po zmene formy výkonu advokácie sa na základe stanoviska Slovenskej advokátskej komory domnievala, že nie je samostatne zárobkovo činnou osobou. Svoje právo hájila aj pred súdom, ktorý jej však nedal za pravdu. Zákonodarca však od 1. januára 2011 zmenil definíciu právnickej osoby podľa § 5 zákona č. 461/2003 Z. z. a tým potvrdil, že dovtedajšia úprava nezaobchádzala so všetkými osobami rovnako. Žalobkyňa však dlžné poistné doplatila, len čo súdy právoplatne potvrdili rozhodnutia žalovanej. Predpisovaním penále podľa § 240 zákona č. 461/2003 Z. z. však dochádza k ďalšej diskriminácii takto dotknutých osôb v porovnaní s osobami, na ktorých majetok bol vyhlásený konkurz alebo reštrukturalizácia. Sadzba penále je vyššia než je ustanovené v Občianskom zákonníku alebo v Obchodnom zákonníku. To podľa žalobkyne predstavuje nepriamu diskrimináciu v zmysle § 2a zákona č. „513/1991“ (správne: 365/2004) Z. z. o ochrane pred diskrimináciou. Ďalej zdôraznila, že dodatočne zaplatené poistné jej bolo zohľadnené pri výpočte starobného dôchodku až od 7. októbra 2011 a nie už od 1. novembra 2007. Záverom zdôraznila, že v konaní nebola preukázaná vyššia miera negatívnych následkov jej konania a výška uloženej sankcie je likvidačná. Preto nezodpovedá povahe a závažnosti jej deliktu, kvôli čomu je v rozpore s čl. 1 a čl. 50 ods. 6 Ústavy Slovenskej republiky. Mali tak byť splnené podmienky, aby sa od jej uloženia upustilo podľa § 192, 194 a § 198 ods. 1 SSP.

9. Žalovaná navrhla kasačnú sťažnosť zamietnuť. Postavenie žalobkyne ako samostatne zárobkovo činnej osoby už bolo právoplatne vyriešené skoršími rozhodnutiami. Ustanovenie § 240 zákona č. 461/2003 Z. z. nedovoľuje žalovanej moderovať výšku penále. Nemožno hovoriť o diskriminácii vo vzťahu k osobám, na ktorých bol vyhlásený konkurz. Na peňažné plnenie, ktorého výška vyplýva zo zákona, nemožno aplikovať § 192 SSP. Rovnako nemožno aplikovať moderačné právo súdu podľa § 198 ods. 1 SSP, pretože takéto právo zákon č. 461/2003 Z. z. nepriznáva ani žalovanej.

III.

Posúdenie veci kasačným súdom

10. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky ako súd kasačný (§ 438 ods. 2 SSP), na ktorý od 1. augusta 2021 prešiel výkon súdnictva z najvyššieho súdu (§ 101e ods. 2 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch v znení neskorších predpisov), preskúmal napadnutý rozsudok v celom rozsahu (§ 453 ods. 1 SSP) a predchádzajúce konanie pred správnym súdom bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP) bez ohľadu na uplatnené kasačné body (§ 453 ods. 2 SSP). Kvôli vylúčeniu členky senátu JUDr. Jany Martinčekovej z dôvodu podľa § 87 ods. 2 SSP na jej miesto v súlade s rozvrhom práce nastúpil JUDr. Michal Matulník, PhD.

11. Predmetom konania pred správnym súdom bolo preskúmanie rozhodnutí organizačných zložiek žalovanej, ktorými predpísali žalobkyňi penále z nezaplateného poistného za jednotlivé mesiace roka 2009. Tieto rozhodnutia vychádzali zo skorších právoplatných rozhodnutí žalovanej, ktorými jednak bolo ustálené, že žalobkyňa bola povinne nemocensky a dôchodkovo poistená aj v roku 2009, a jednak jej bolo predpísané za toto obdobie poistné v konkrétnej výške. Správny súd v tejto súvislosti celkom správne zdôraznil, že jeho úlohou v konaní o správnej žalobe proti rozhodnutiu je preskúmať zákonnosť napadnutého rozhodnutia orgánu verejnej správy (§ 2 ods. 1 SSP), teda súlad tohto rozhodnutia a administratívneho konania, ktoré tomuto rozhodnutiu predchádzalo, so zákonom. Zo znenia § 191 ods. 1 SSP vyplýva, že správny súd môže zrušiť len napadnuté rozhodnutie, ak ono samo trpí vadami tam uvedenými. Podľa § 191 ods. 3 písm. b) SSP môže správny súd zrušiť skôr vydané rozhodnutie orgánu verejnej správy, ak postupoval podľa § 27 ods. 1 SSP. A contrario teda z citovaných ustanovení vyplýva, že ak nejde o prípad uvedený v § 27 ods. 1, správny súd nemôže

zrušiť napadnuté rozhodnutie, ktoré vychádza z iného rozhodnutia, z dôvodov, ktoré sa týkajú tohto skoršieho rozhodnutia. Z § 27 ods. 1 v spojení s § 191 SSP potom možno vyvodiť mieru viazanosti správneho súdu týmito skoršími rozhodnutiami. Podľa § 27 ods. 1 SSP totiž správny súd pri preskúvaní zákonnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy posúdi i zákonnosť skôr vydaného rozhodnutia, z ktorého preskúvané rozhodnutie vychádza, ak bolo preň skôr vydané rozhodnutie záväzné a ak skôr vydané rozhodnutie nebolo samostatne možné preskúmať správnym súdom. A contrario tak z uvedeného ustanovenia vyplýva, že ak skôr vydané rozhodnutie bolo možné preskúmať správnym súdom na základe správnej žaloby, nemôže ho správny súd preskúmať v konaní, v ktorom preskúmana neskoršie, naň nadväzujúce rozhodnutie.

12. Žalovaná ako verejnoprávna inštitúcia zriadená na výkon sociálneho poistenia podľa § 120 zákona č. 461/2003 Z. z. konala a rozhodovala v rámci svojej právomoci o predpísaní penále podľa § 240 ods. 1 cit. zákona, podľa ktorého osobám povinným odvádzať poistné, ktoré neodviedli poistné za príslušný kalendárny mesiac včas alebo ich odviedli v nižšej sume, Sociálna poisťovňa predpíše penále vo výške 0,05 % z dlžnej sumy za každý deň omeškania odo dňa splatnosti poistného do dňa, keď bola dlžná suma poukázaná na účet Sociálnej poisťovne, zaplatená v hotovosti alebo exekútorovi. Toto rozhodovanie je podľa § 172 ods. 5 cit. zák. predmetom nedávkového konania, ktoré sa spravuje treťou časťou (§ 172 až 225) zákona o sociálnom poistení. Podľa § 213 ods. 1 zákona o sociálnom poistení je doručené rozhodnutie, proti ktorému sa nemožno odvolať, právoplatné. Uvedený zákon neupravuje osobitne účinky právoplatnosti, ako to robí napríklad § 228 a 230 CSP, podľa kasačného súdu však jeho účinky možno vyvodiť nepriamo najmä z § 221 cit. zák., ktorý upravuje podmienky obnovy konania. Z § 221 ods. 1 totiž vyplýva, že konanie ukončené právoplatným rozhodnutím možno obnoviť len za určitých presne vymedzených podmienok, pričom obnoviť konanie a novo rozhodnúť možno podľa § 222 a § 223 citovaného zákona len za predpokladu, že sú tieto podmienky splnené. A contrario tak z citovaných ustanovení možno vyvodiť, že právoplatné rozhodnutie zostáva záväzné a nemožno ho nijako meniť, pokiaľ tieto osobitné podmienky nie sú splnené. Už samotný pojem „právoplatnosť“ je pojmom tradične označujúcim konečnosť, nemennosť a záväznosť právnych aktov, a to aj bez toho, aby boli tieto účinky výslovne normované.

13. Právoplatné rozhodnutie možno preskúmať v konaní o mimoriadnych opravných prostriedkoch (obnova konania podľa už cit. § 221 a nasl. zákona o sociálnom poistení) alebo aj samostatnou správnu žalobou, ktorá smeruje spravidla proti právoplatným rozhodnutiam [§ 7 písm. a) SSP a contrario]. V iných konaniach, ktorých predmetom nie je prieskum právoplatného rozhodnutia organizačnej zložky žalovanej, však nemožno takéto právoplatné rozhodnutie posudzovať incidenčne, teda skúmať jeho správnosť a podľa toho sa rozhodovať, či bude rešpektované alebo nie. To podľa citovaného § 27 ods. 1 SSP platí aj pre konanie pred správnym súdom, keďže ani ten nemôže v iných konaniach posudzovať zákonnosť predchádzajúceho rozhodnutia orgánu verejnej správy, ktoré bolo možné preskúmať samostatnou žalobou podľa § 6 ods. 2 SSP. Preto v ďalších konaniach nie je podstatné, či právne posúdenie, z ktorého takéto predchádzajúce rozhodnutie vychádza, bolo alebo nebolo správne.

14. Preto správny súd postupoval správne, ak v prerokúvanej veci vyšiel z toho, že právoplatnými rozhodnutiami pobočky žalovanej zo 4. septembra 2009 a 28. mája 2015 v spojení s potvrdzujúcimi rozhodnutiami žalovanej bolo právoplatne ustálené, že žalobkyňa bola aj od 1. novembra 2007 až do 31. decembra 2010 povinne nemocensky a dôchodkovo poistená. Rovnako správne vyšiel z toho, že právoplatným rozhodnutím pobočky z 28. apríla 2010 bolo žalobkyni predpísané poistné za jednotlivé mesiace roka 2009. Dôsledkom týchto právoplatných rozhodnutí bolo, že organizačné zložky žalovanej museli aj v tu prerokúvanej veci vychádzať z toho, že poistenie žalobkyne trvalo a že v jednotlivých mesiacoch roka 2009 musela zaplatiť poistné práve v predpísanej výške. Ak žalobkyňa toto poistné odviedla až po lehote upravenej v § 143 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z., musela jej žalovaná podľa citovaného § 240 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. predpísať penále.

15. Podľa kasačného súdu nemožno v tejto povinnosti vidieť žiadnu diskrimináciu žalobkyne. Predovšetkým, § 3 ods. 1 zákona č. 365/2004 Z. z. (antidiskriminačného zákona) v znení neskorších predpisov síce ustanovuje, že každý je povinný dodržiavať zásadu rovnakého zaobchádzania okrem

iného v oblasti sociálneho zabezpečenia. Podľa § 3 ods. 2 cit. zák. sa však táto zásada uplatňuje len v súlade s právami osôb, ktoré im zaručujú osobitné predpisy. Podobne podľa § 5 ods. 2 písm. a) cit. zák. sa zásad rovnakého zaobchádzania podľa § 5 ods. 1 uplatňuje len v spojení s právami osôb ustanovenými osobitnými zákonmi v oblastiach prístupu a poskytovania (okrem iného) sociálneho poistenia. Z citovaných ustanovení tak vyplýva, že zákaz diskriminácie podľa uvedeného zákona sa týka len oblasti prístupu k sociálnemu poisteniu, teda otázok kto a za akých podmienok bude poisteným, a poskytovania (nárokov zo) sociálneho poistenia, teda toho, komu, za akých podmienok a v akej výške budú tieto nároky poskytované. Z citovaných ustanovení však nevyplýva, že by z hľadiska možnej diskriminácie mohli byť skúmané akékoľvek právne vzťahy, ktoré v súvislosti so sociálnym poistením vznikajú. Preto nemožno z citovaných ustanovení odvodiť, že by žalobkyňa nebola možné predpísať penále, ak včas neodviedla poistné na sociálne poistenie.

16. Kasačný súd nepovažuje za potrebné podrobnejšie skúmať otázku rozširujúceho výkladu citovaných ustanovení napríklad s ohľadom na čl. 21 ods. 1 Charty základných práv Európskej únie, podľa ktorého sa zakazuje akákoľvek diskriminácia najmä z tam uvedených dôvodov. Bez ohľadu na to, že je vôbec otáznе, či by bolo možné Chartu na prerokúvanú vec aplikovať (porov. jej čl. 51), možno o priamej alebo nepriamej diskriminácii hovoriť vtedy, ak existuje rozdiel v (potenciálnom) zaobchádzaní s dvoma osobami v porovnateľnom postavení. Nemôže ísť teda o diskrimináciu, ak neexistuje iná osoba v porovnateľnom postavení ako osoba, ktorá bola údajne diskriminovaná, s ktorou sa alebo by sa zaobchádzalo odlišne (k všeobecným východiskám porov. napr. rozsudok Súdneho dvora z 22. januára 2019, C-193/2017, Cresco Investigation, ods. 37, 38, 41 až 43). Z obsahu kasačnej sťažnosti je zrejmé, že žalobkyňa porovnáva svoju povinnosť platiť penále s tými platiteľmi poistného, voči ktorým sú pohľadávky na poistné nevymáhateľné, a preto im nemožno predpísať penále. Podľa kasačného súdu však tieto osoby nemožno považovať za osoby v postavení porovnateľnom s postavením žalobkyne. Situácia týchto osôb sa totiž líši práve tým, že žalovaná pohľadávky voči nim nemôže vymáhať, pretože tomu bránia účinky konkurzu alebo reštrukturalizácie ako osobitných konaní, ktorých účelom je riešenie úpadku dlžníka speňazením majetku dlžníka a kolektívnym uspokojením jeho veriteľov alebo postupným uspokojením veriteľov dlžníka spôsobom dohodnutým v reštrukturalizačnom pláne (§ 1 zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii v znení neskorších predpisov). Žalobkyňa žiadnym podobným konaním neprešla, v dôsledku čoho nemôže tvrdiť, že by bola v situácii, ktorá je porovnateľná s ich situáciou.

17. Rovnaké závery vyplývajú z judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky k čl. 12 ods. 2 ústavy, z ktorého vyplýva subjektívne právo každého, aby nemohol byť diskriminovaný z dôvodov vymenovaných v tomto ustanovení (III. ÚS 39/01, II. ÚS 5/03). Ústavný súd vo svojej judikatúre (porov. napríklad nález sp. zn. PL. ÚS 1/2012) na posudzovaní zákazu diskriminácie používa test, v ktorom sa postupne zisťuje, či: (1) došlo k vyčleneniu porovnateľného jednotlivca alebo skupiny hlavne vo väzbe alebo v spojitosti s výkonom základných práv a slobôd, (2) a to na základe kvalifikovaného kritéria alebo podobného neospravedliteľného dôvodu, (3) pričom vyčlenenie je na príťaž jednotlivcovi alebo skupine a (4) uvedené vyčlenenie nemožno ospravedlniť, pretože buď absentuje dôvod ospravedlnenia (verejný, legitímny záujem), alebo ide o neprimeraný, neproporcionálny zásah. Prvotným krokom tohto testu tak je identifikácia, či skupina, ktorej diskriminácia sa skúma, je vyčlenená zo zvyšku porovnateľných jednotlivcov, teda jednotlivcov v porovnateľných pozíciách. Ako však už bolo vysvetlené v predošlom odseku, vo vzťahu k povinnosti platiť penále nemožno situáciu žalobkyne považovať za porovnateľnú so situáciou osôb uvedených v § 240 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z. z. Naopak, situácia žalobkyne je porovnateľná so situáciou každého iného platiteľa poistného, ktorý poistné neodviedol včas. Podľa ustanovenia § 240 ods. 1 cit. zák. totiž povinnosť platiť penále zaťažuje každého takéhoto platiteľa.

18. Tvrdená diskriminácia žalobkyne tak nemôže spočívať na tom, že sa na ňu nevzťahuje výnimka upravená v § 240 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z. z., ktorá sa vzťahuje na jednu skupinu pohľadávok žalovanej. Žalobkyňa potom v prerokúvanej veci ani netvrdila, že by žalovaná aplikovala § 240 ods. 1 cit. zák. diskriminačne, teda že by určitej skupine platiteľov penále predpisovala a určitej porovnateľnej skupine by ich nepredpisovala. Z opaku možno povedať, že práve žalobkyňa sa svojou argumentáciou v tomto konaní domáha, aby sa s ňou zaobchádzalo výhodnejšie než so všetkými

ostatnými platiteľmi poisťného a aby sa jej penále nepredpísalo, hoci sú pre to splnené všetky zákonné podmienky.

19. Uvedené závery platia rovnako aj vo vzťahu k námietkam žalobkyne, že penále podľa § 240 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. je vyššie než úroky z omeškania v Občianskom zákonníku alebo Obchodnom zákonníku. Podľa § 1 ods. 2 Občianskeho zákonníka totiž tento zákon upravuje majetkové vzťahy fyzických a právnických osôb, ako aj majetkové vzťahy medzi týmito osobami a štátom. Podľa § 261 a 262 Obchodného zákonníka sa zasa treťou časťou spravujú určité vymedzené záväzkové vzťahy podnikateľov, prípadne aj iných osôb. Podstatné však je, že tak Občiansky zákonník, ako aj Obchodný zákonník upravujú súkromnoprávne vzťahy, v ktorých je typická súkromnoprávna autonómia (§ 2 ods. 3 OZ, § 263 ObZ), teda možnosť ich účastníkov upraviť si ich odlišne vlastnými právnymi úkonmi. Občiansky zákonník v § 544 a nasl. upravuje inštitút zmluvnej pokuty, ktorú je možné dohodnúť pre prípad porušenia povinnosti, teda aj omeškania so splnením záväzku, a ktorej výška je obmedzená len tým, že nesmie byť neprimeraná (§ 545a OZ, § 301 ObZ). Zákon č. 461/2003 Z. z. upravuje sociálne poistenie a právne vzťahy pri jeho vykonávaní (§ 1), ktorých účastníci (Sociálna poisťovňa a poistenec, prípadne platiteľ či iná osoba) si ich obsah nemôžu upraviť odlišne. Preto nemožno porovnávať zákonnú úpravu v občianskoprávných a obchodnoprávných vzťahoch, ktorú strany môžu svojimi dohodami zmeniť, so zákonnou úpravou sociálneho poistenia, ktorá je kogentná. Účastníci týchto právnych vzťahov sa nenachádzajú v porovnateľnej situácii, a tak rozdielna výška úroku z omeškania a penále v týchto právnych vzťahoch nepredstavuje diskrimináciu medzi nimi.

20. Na dôvažok sa kasačný súd stotožňuje aj so závermi správneho súdu, že vo veci žalobkyne nebolo možné upustiť od uloženia penále podľa § 192 ani § 198 SSP. Správny súd totiž v zhode s jasným znením § 198 ods. 2 SSP, ako aj v zhode s judikatúrou k § 192 SSP dospel k záveru, že nie je možné moderovať ani upustiť od uloženia penále, ktoré je v zákone ustanovené ako zákonný následok omeškania so zaplatením poisťného presnou sadzbou a ktorého výška je ustanovená pevnou sadzbou a nie rozmedzím, v rámci ktorého by sa žalovaná mohla pohybovať. Ani judikatúra ústavného súdu nepovažuje takýto výklad za ústavne neudržateľný (porov. uznesenia sp. zn. II. ÚS 22/2017, IV. ÚS 664/2018 alebo IV. ÚS 150/2021), v dôsledku čoho sa nemožno stotožniť ani s námietkou žalovanej, že by tento postup odporoval ústave.

IV.

Záver

21. Zo všetkých uvedených dôvodov tak kasačný súd dospel k záveru, že napadnutý rozsudok správneho súdu je správny a kasačná sťažnosť žalobkyne nie je dôvodná. Preto ju podľa § 461 SSP rozsudkom (§ 457 ods. 1 SSP) zamietol.

22. O trovách bolo rozhodnuté podľa § 167 a 168 v spojení s § 467 ods. 1 SSP, keď žalobkyňa nebola vo veci úspešná a žalovaná síce vo veci úspech mala, no kasačný súd nezistil dôvody, aby sa jej nárok na náhradu trov priznal.

23. Tento rozsudok bol prijatý pomerom hlasov 3 : 0 (jednomyseľne).

Poučenie :

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

